

mama viitorului stăpînitor Milan era o romîncă, născută Catargiu; ea va juca un rol important și în viața lui Cuza¹.

Împrejurarea în care raporturile strînse cu țara vecină s-au vădit în modul cel mai impresionant a fost tranzitul armelor sîrbești prin România, în noiembrie—decembrie 1862. Această împrejurare a provocat o emoție considerabilă în cercurile internaționale, a determinat intervenția colectivă și ostilă a reprezentanților din București a mai multor mari puteri și a constituit, în cele din urmă, o victorie diplomatică a Romîniei și Serbiei și un spor de prestigiu pentru cîrmuitorii acestor țări, și în special pentru Cuza Vodă.

Consulii străini din România și tranzitul armelor sîrbești. Dar să arătăm în detaliu cum s-au petrecut faptele. La 22 noiembrie 1862², Green, consulul englez din București, primea de la Ward, viceconsulul englez din Galați, știrea că un mare convoi *de 500 de căruțe*, încărcate cu arme și muniții, au trecut frontiera rusă și au intrat în Moldova în apropiere de Bolgrad³. O știre asemănătoare primea, în aceeași zi, și consulul austriac Eder⁴. Ambii reprezentanți se grăbiră să comunice guvernelor lor senzaționala informație; Green ceru și obținu, în cursul aceleiași zile, audiență la Cuza, pe care îl întrebă asupra rostului acestui mare convoi. Domnul îi răspunse că nu știe nimic în privința aceasta și că un număr așa de mare de căruțe n-ar fi putut intra în țară fără ca să fi atras atenția organelor administrative. În orice caz, va cerceta și, dacă e cazul, va lua măsuri⁵. A doua zi, 23 noiembrie, după ce primiseră între timp instrucțiuni de la ambasadorii respectivi din Constantinopol, cei doi consuli se prezintă în audiență comună la Cuza. Acesta le răspunde că, în realitate, e vorba de 40 de căruțe cu arme ale garnizoanelor din sudul Moldovei care erau trimise la București spre a fi reparate; prefectul de Covurlui, adaugă el, nu știe nimic de un convoi de 500 de căruțe. Cine are interes să răspîndească un astfel de zvon? Cine e în spatele acestei chestii?⁶ Raportînd superiorilor săi răspunsul, Green face următoarea apreciere asupra lui Cuza: « Vorbea — zice el — cu o simplitate și aparentă sinceritate despre care, dacă nu aș fi avut o experiență atît de mare în privința puterii de disimulare a Principelui Cuza, aș fi spus că era cu neputință să fie simulată »⁷. Între timp, sosesc noi informațiuni asupra convoiului. Viceconsulul englez de la Galați trimite un al doilea raport, în care arată că a văzut el însuși căruțele cu arme și că ele vin din

¹ A. D. Xenopol, *Istoria romînilor*, ed. a III-a, vol. XIV, p. 46—47. Testamentul lui Cuza, cu o clauză în favoarea Mariei Obrenovici, se află în Arhiva Cuza Vodă de la Academia R.P.R.

² Datele sînt după stilul nou.

³ T. W. Riker, *Cum s-a înfăptuit România. Studiul unei probleme internaționale, 1856—1866*, București, (1943), p. 476—477 (E traducerea în românește a lucrării *The making of Roumania. A Study of an international problem 1856—1866*, Oxford-Londra, 1931, VIII + 592 p. în 8°.)

⁴ *Ibidem*, p. 476—477. Eder fusese informat de către Kremer, consulul austriac din Galați, care adusesse faptul și la cunoștința prefectului de Covurlui, Leon Ghyka. Vezi raportul acestuia din urmă către ministerul de interne, la M.A.E., Arh. istorică, vol. 277, f. 24—28^o.

⁵ *Ibidem*, p. 477. Într-o corespondență datată București, 12 decembrie 1862, se spune că, după aprecierea consulului austriac, ar fi vorba de 455 de căruțe. Vezi « Monitorul, jurnal oficial al Principatelor Unite », nr. 283 din 28 decembrie 1862 (stil vechi), p. 1171 și ms. român nr. 5 743 al Academiei R.P.R., f. 283: « . . . leur quantité était évaluée à 455 chariots ».

⁶ T. W. Riker, *op. cit.*, p. 477.

⁷ Telegrama lui Green către Foreign Office, din 24 noiembrie 1862, la T. W. Riker, *op. cit.*, p. 477, nota 50.